

2.26. Спр. 922. Ухвали IV сесії обласної Ради І демократичного скликання № 96–126. 20 грудня – 31 січня 1991 р. — 80 арк.

4. Держархів Львівської обл.

Ф. Р-221. Львівська обласна Рада народних депутатів та її виконавчий комітет. Оп. 3.

2.31. Спр. 1281. Підписні листи на підтримку претендентів на кандидатів у Президенти України Чорновола В. М., Бердника О. П., Юхновського І. Р., вересень-жовтень 1991 р. — 213 арк.

Annotation. The political activity of the well-known public figure VM Chornovol at the head of the Lviv Regional Council of People's Deputies is studied. His activities, which led to significant changes in the political, economic and social spheres of public life at that time, are considered.

Key words: politician, public figure, chairman of Lviv regional council, agrarian reform, regional council.

ВІТАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ОСНОВА ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

А. С. ПОЛТОРАК,

д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація. Наголошено на необхідності застосування системного підходу для розуміння сутності «безпеки» в її різновидових проявах, перенесення в правову площину творчий науковий потенціал з метою формування збалансованого системного підґрунтя, яке надасть можливість сформувати ефективний механізм зміцнення фінансової безпеки держави. Зазначено, що вітальний капітал, який розуміється нами як певний енергетичний ресурс людини, який може розвиватися в процесі життя людини та розвитку особистості, повинен розглядатися як джерело зміцнення складових фінансової безпеки держави.

Ключові слова: фінансова безпека, національна безпека, вітальний капітал, інтелектуальний капітал, людський капітал.

Структуризація категорії «фінансова безпека» відповідно до об'єкта захисту дозволила виділити наступні структурні елементи: фінансова безпека домогосподарств; суб'єктів господарювання; об'єднаних територіальних громад; галузі (секторів економіки); регіону; держави; об'єданого світового фінансового простору. Так, фінансова безпека фактично є умовами, в яких функціонують та розвиваються галузі та регіони, суспільство в цілому та кожна особистість, тоді як фінансова безпека держави акумулює у собі весь комплекс накопичених ризиків, що обґрунтовує думку про наявність взаємозалежного зв'язку між всіма об'єктами захисту та фінансовою безпекою держави в цілому.

У сучасних умовах, на нашу думку, необхідно застосовувати системний підхід для розуміння сутності такого важко структурованого явища як безпека в її різновидових проявах: фінансовому, економічному, національному, переносити в правову площину творчий науковий потенціал з метою формування збалансованого системного підґрунтя, яке надасть можливість сформуванню ефективного механізму зміцнення фінансової безпеки держави.

Біхевіористичний напрям фінансової теорії розглянуто в працях Дж. Акерлофа і Р. Шиллера [1], Б. Барбера та Т. Одеана [2], Г. Беккера [3], Д. Канемана та А. Тверські [5], Дж. Стігліца [8] та інших дослідників. Переконані, що проблемі зміцнення фінансової безпеки держави з позиції біхевіористичного підходу приділяється недостатньо уваги, хоча, як зазначають Е. М. Мей, Д. Кучера, М. Дж. МакГарві [6], Б. Фрей, Р. Айхенбергер [4], у середовищі фінансової системи дія людського чинника тільки посилюється.

Частково погоджуємося з позицією В. Р. Подоляка, що людський капітал – широка категорія, що містить інтелектуальний капітал, який, своєю чергою, класифікується на вітальний, інтелектуальний і соціальний капітал. Крім того, виокремлені категорії можуть об'єднуватися і не є взаємовиключними. Автор звертає увагу на те, що вітальний капітал – це сукупність життєвої енергії, здібностей, знань та часу, властивостей соціальної взаємодії.

Класифікацію людського капіталу розширено Т. А. Лех, який зарахував до нього такі види капіталу: вітальний, культурно-моральний, трудовий, інтелектуальний, підприємницький та організаційний капітали [11].

Артеменко Л. ототожнює вітальний капітал з природним рівнем здоров'я, генетично закладеним, а також здобутим протягом трудової діяльності [9]. На наше переконання, найбільш повно поняття вітального капіталу та важливість його збереження для зміцнення фінансової безпеки держави розкрито у дослідженні С. І. Терещенко, в якому зазначено, що вітальний капітал – це енергетичний ресурс, енергія людини, яка отримується при народженні та збільшується протягом життя.

На думку В. Пержуна та І. Пержуна, вітальний капітал є «вродженою складовою людини, багатством, яке люди мають споконвічно» [12, с. 121]. Вітальний капітал пов'язаний як зі станом психологічного та фізичного здоров'я людини, так і з типом її властивостями її характеру. Вважаємо доцільним додати, що вітальний капітал як важлива частина індивідуального людського капіталу може змінюватися в процесі життя та розвитку особистості, під впливом різних чинників впливу. Наша позиція суголосна з думкою авторів [12]: розвиток вітального капіталу індивіда здатний збільшувати дохід його носія та системи, де він використовується, а також зміцнювати рівень фінансової безпеки держави в цілому.

Отже, на наше переконання, складний процес зміцнення фінансової безпеки держави в сучасних умовах не може розглядатися без урахування біхевіористичного підходу, тому що у середовищі фінансової системи дія людського чинника посилюється. Відповідно, вітальний капітал, який розуміється нами як певний енергетичний ресурс людини, який може розвиватися в процесі життя та розвитку особистості, повинен розглядатися як джерело зміцнення складових фінансової безпеки держави.

Література:

1. Akerlof G. A., Shiller R. (2010). *Animal Spirits: How Human Psychology Drives the Economy, and Why It Matters for Global Capitalism* Book. Princeton University Press.
2. Barber B., Odean T. Boys Will Be Boys: Gender, Overconfidence, and Common Stock Investment. *The Quarterly Journal of Economics*. 2001. Vol. 116. pp. 261-292. DOI: <https://doi.org/10.1162/003355301556400>.
3. Becker G. S. Irrational Behavior and Economic Theory. *Journal of Political Economy*. 1962. Vol. 70. pp. 1-14. URL: <http://www.jstor.org/stable/1827018> (Accessed 25 July 2019).
4. Frey B. S., Eichenberger R. American and European Economists and Economists. *Journal of Economic Perspectives*. 1993. Vol. 7 (4). pp. 185-193. <https://doi.org/10.1257/jep.7.4.185>.
5. Kahneman D., Tversky A. (1979). Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica*. Vol. 47(2). pp. 263-292. <https://doi.org/10.2307/1914185>.
6. May A. M., McGarvey M. G., Kucera D. Gender and European Economic Policy: A Survey of the Views of European Economists on Contemporary Economic Policy. *Kyklos*. 2018. Vol. 71 (1). pp. 162-83. <https://doi.org/10.1111/kykl.12166>.

7. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnyk O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the financial security of state. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41. № 1. pp. 107-117. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.10>.
8. Stiglitz J. E. *Economics of the Public Sector*, 3rd ed., W.W. Norton & Co, New York. 2000.
9. Артеменко Л. Людський капітал: наукові підходи та стан формування в Україні. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/20469/4/Statija_%28Ljud_k_%29.pdf (дата звернення: 01.09.2020).
10. Вишневська О. М., Машевська Я., Клименко В. Складові і чинники впливу на формування економічної безпеки держави. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 924-927.
11. Лех Т.А. Концепція формування та відтворення людського капіталу. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 01.09.2020).
12. Пержун В., Пержун І. Фактор людського капіталу в процесі реалізації соціальної кадрової політики. *Релігія та Соціум*. 2014. №3-4 (15-16). С. 117-122.

Annotation. Emphasis is placed on the need to apply a systematic approach to understanding the essence of "security" in its various manifestations, transfer to the legal plane creative scientific potential in order to form a balanced systemic basis that will form an effective mechanism for strengthening financial security. It is noted that vital capital, which we understand as a certain energy resource of man, which can develop in the process of human life and personal development, should be considered as a source of strengthening the financial security of the state.

ІТ-НОВАЦІЇ У ВЕДЕННІ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ

Н.В. ПОТРИВАЄВА,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,

Ю.В. ТЕРЕЩЕНКО,
здобувач вищої освіти,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація. У роботі обґрунтовано актуальність впровадження інноваційних досягнень у цифровізацію безготівкових розрахунків. Розглянуто особливості здійснення розрахунків в умовах поширення безготівкових операцій з використанням платіжних карток. Визначено основні переваги сучасної системи організації безготівкових розрахунків з використанням цифрових технологій.

Ключові слова: безготівкові розрахунки, платіжні картки, платіжні системи, цифрові технології, грошові кошти.